

En definitiva, l'Església què és? L'Església és un grup d'homes i de dones que ens hem convençut de la manera de fer i de dir de Jesús de Natzaret, i que fem simplement això: un grup que vol viure la manera de fer i de dir de Jesús, primer entre nosaltres, i que s'expandeixi. Per això admetem l'Antic Testament, com a context, i la Tradició, com explicació. Però Jesús és el centre, és Ell qui ens congrega, és Ell qui ens parla.

Però encara més. Si Jesús és realment ressuscitat, si Jesús és realment el Fill de Déu, en els qui estem aquí, en

aquest grup, potser petit, potser sense importància, ressona no simplement la seva Paraula, sinó Ell mateix: *Qui doni un vas d'aigua a un d'aquests més petits, tindrà la*

recompensa, perquè el qui acull un d'aquests petits m'acull a mi, i qui m'acull a mi acull Aquell que m'ha enviat. La petita comunitat cristiana tenim com un tresor en gerres de terrissa, dirà sant Pau, el tresor de Jesús de Natzaret, i tenim el deure, l'obligació i la joia de viure'l i comunicar-lo.

La seva manera de fer, atenta al món, no exclouent, oberta, permet veure la seva actuació en la comunitat, certament, però també més enllà, perquè l'Esperit del Senyor omple tota la terra!

Jacint Duran i Boada

O
M
P
L
E

T
O
T
A

L
A

T
E
R
R
A

PER COMENÇAR

CONSTRUIR LA PAU

Michel Dubost

Michel Dubost, nascut al Marroc, és bisbe de la ciutat francesa d'Evry, prop de París. Aquestes paraules són les que va pronunciar a la mesquita de la ciutat el divendres següent al començament de la guerra d'Iraq. Aquell diumenge, l'imam va tornar-li la visita i s'adreçà als cristians a la catedral.

Germans,

Quan sobrevé un esdeveniment greu, el primer reflex és acostar-se a aquells amb qui hom pot comptar. Es per això que, al començament d'aquesta guerra, he vingut aquí.

**He vingut com un germà,
com un pobre.**

La meva pobresa, com la vostra, crec, és la d'estar agafat en un món on volem la pau i on no arribem a construir-la, si més no, a construir-la tan ràpid com voldríem.

Construir la pau.

Abans de res, és acceptar d'allargar-nos la mà fraternalment.

Encara que siguem diferents.

Encara que les nostres històries siguin en part diferents i a vegades doloroses.

Construir la pau.

És acceptar de respectar-nos, encara que no pensem de la mateixa manera en tot.

Certament, sóc aquí perquè penso el mateix sobre la guerra que molts d'entre vosaltres i perquè us vull testimoniar el meu respecte, la meva fraternitat.

Però sé que no tenim la mateixa idea de Déu i del que Ell ens demana.

Somio el dia que serem prou amics per poder-nos parlar d'això que ens distingeix, del que ens fa patir de l'altre...

Quin exemple donaria, aleshores, la nostra amistat a tots aquests a qui les seves diferències de concepció, política o religiosa, els empenyen a oposar-se entre ells, fins a fer-se la guerra.

Construir la pau.

És construir alguna cosa junts!

Admiro el lloc que l'Islam dóna als pobres.

L'ideal alcorànic, em sembla, és el d'un estil de vida senzill basat en la família, que rebutja el consum i l'acumulació excessiva de béns.

La Zakà¹ és un pilar de l'Islam destinat a l'ajuda de les persones necessitades.

I si la Zakà és obligatòria, la generositat dels musulmans no s'atura pas aquí.

La vostra llei s'uneix a la crida dels grans profetes de la Bíblia i de Crist.

Sovint em dic que hauríem de treballar junts per saber criticar una societat que té com a única regla el profit, el rendiment i proposar l'abolició dels deutes per als miserables –ja siguin països o persones –.

La justícia per a tots és un dels fonaments de la pau.

Construir la pau.

És ser, junts, testimonis de la misericòrdia de Déu.

No és igual el qui fa el bé que el qui fa coses dolentes!

Contesta sempre amb el que és el millor!

Et trobaràs que el qui té enemistat amb tu

esdevindrà amic teu, íntim, fervent!²

Germans, si em permeto de citar aquí l'Alcorà, creieu que és amb respecte i perquè hi sento com un eco de l'evangeli de Jesucrist.

Us agrada referir-vos a l'Andalusia del segle XII, on musulmans, jueus i cristians han bastit junts una civilització pacífica.

Prou que hi ha altres exemples en la història per a provar que la fraternitat és possible.

És necessari que fem memòria d'aquests records per a no importar aquí la guerra que passa allà.

Els esdeveniments es poden precipitar.

Alguns poden ser temptats d'enrolar Déu en el seu bàndol.

Alguns poden ser temptats d'aprofitar aquest temps per a expressar amb violència les seves frustracions...

**Us proposo de respondre
al mal amb el bé.**

Us proposo de considerar i de fer considerar tot atac, fins i tot verbal, contra el pensament o la comunitat religiosa de l'altre com un atac contra nosaltres mateixos.

Siguem clars: els moments conflictius que vivim afavoriran els extremismes.

Germans, fem-nos confiança els uns als altres.

Sapiguem que els extremismes no representen ni l'islam, ni el cristianisme, ni el judaisme...

Jutgem-nos a partir del millor de cadascú.

He vingut com un germà.

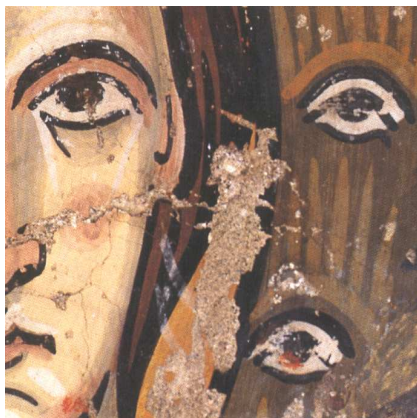
He vingut com un pobre.

Déu ens ha volgut diferents, ell hauria pogut fer de nosaltres un poble unit... No ho ha fet.

Sens dubte, és perquè puguem mirar de rivalitzar entre nosaltres en la recerca de la seva voluntat i en les bones accions.

¹ Almoïna

² Alcorà 41:34 (*Alcorà*. Traducció de Mikel de Epalza, Barcelona: Proa ²2002, pàgina 706)

TESTIMONIS DE FE VISCUDA

El proppassat mes de setembre a Arenys férem una trobada fraterna d'inici de curs (xerrades, dinar, pel·lícula, eucaristia...) en la que diversos membres de la comunitat ens explicaren la seva experiència cristiana. Aquí tenim les de fra Toni (1), assidu col·laborador de la nostra revista, de la Júlia Álvarez (2), col·laboradora de la pastoral de malalts, i de la Carme Vera (3), de l'equip encarregat de la catequesi.

1. UN CAMÍ D'ESPERANÇA

fra Toni Morales

Avui se m'ha demanat que comparteixi amb vosaltres el meu testimoniatge de vida cristiana. I us he de dir que la meva vida de fe ha estat per a mi la vida de frare. Però hi ha hagut unes etapes, unes petites llums, com els plats d'un aperitiu, que m'han conduït i confirmat la vida de fe, de confiança en un Déu que m'estima, de vida fraterna i de viatger; perquè em sento molt viatger.

Aquest, el meu camí en la vida i, també, aquest camí de fe ha estat el fruit de la meditació del meu passat, i com aquells hebreus que amb els anys feien un memorial de l'acció de Déu en les seves vides, jo també he descobert com Déu m'ha xiuxieujat a l'orella i m'ha alliberat, m'ha donat vida.

Aquest camí l'he dividit, com si fos un dinar, en tres períodes, en tres etapes del camí:

1. Preàmbuls:

Els plats del pica-pica

Un dels moments de la meva infantesa del que guardo un molt bon record va ser el dia de la meva *primera comunió*: allà vaig prendre consciència de l'Amor. No sé explicar-ho amb claredat, peròestic segur que aquell dia Ell es va fer present i jo em vaig sentir transformat.

Després vingueren uns *desigs grans de pregar* en anar-me'n a dormir, però horror!: no sabia acabar el Parenostre...! També hi hagueren *desigs de llegir la Bíblia*

per Setmana santa; i veia les pelis que donaven sobre Jesús i tot jo quedava corprès per quelcom grandios, atraient i amb por alhora; però era aquella por que té el nen per les coses misterioses i grans, com la por que es té per entrar a la casa del terror de la fira, la por de descobrir coses noves. I tu et sents petit i el món és molt gran...

L'ambient familiar no ajudava gens que fossin acollides les meves inquietuds, potser perquè jo no em vaig atrevir mai a dir-ho. La meva família no era creient, sols una mica la mare, que em portava a missa de tant en tant.

I ara veig la importància de *tenir una família, cristiana*, que t'aculli, que aculli la fe que neix dintre teu i la faci créixer.

Poc després vingué *l'època del terror*, on la por es va fer present: la por a Déu, a les creus que hi havia al carrer, a prop de l'església major. La meva imaginació – que mai no m'ha abandonat – em jugà moltes males passades. Moriren, aparentment, aquests primers desvetllaments de la fe, dels intents de pregària...

Però aparegué un nou temps, *el renaixement d'una petita i nova fe*: és el temps de la primera joventut, de l'adolescència. Em vaig declarar ateu; era l'època de

l'institut, del descobriment de les amistats, l'època de les excursions a la muntanya, de l'afició a l'ornitologia..., d'obrir-se nous horitzons, de descobrir el món. En aquelles excursions amb els companys d'institut es desperta el desig de visitar les ermites que estan assenyalades en els mapes...

En totes aquestes coses bategava el desig de Déu. Això ho descobreixes més endavant, igual que la fe d'aquells israelites que recolliren en els memorialis la seva fe, l'experiència de Déu en les seves vides, en la història.

I és en la lectura dels llibres d'en Tolkien on s'aboquen els meus desitjos de viatjar, d'anar més enllà de mi mateix, d'alliberar-me del faraó d'Egipte que hi havia en mi. El seu llibre *«El Silmaril·lion»* esdevé la meva Bíblia. Tolkien em parla de quelcom màgic, mític..., d'un altre món que el meu cor anhela i vol compartir;

és un món imaginatiu, però real; no es veu però el sents que és real: ho sents al cor, ho desitges. I és que la fe, no és només cap, és primer de tot cor.

2. Crisi de joventut: vers el «Big Bang».

Els plats amargants del pica-pica

El període anterior dura fins a l'acabament de l'institut. I en comença un de nou, on la meua situació personal pateix un gir molt dur: és l'època del començament de la carrera de Químiques, de la pèrdua dels companys que m'acompanyaren durant cinc anys; l'època, també, del començament de la feina a l'empresa on treballava el meu pare.

Problemes de salut, física i psíquica més o menys forts m'acompanyen durant uns quants anys.

La por és la meua companya de viatge. Tinc molta por: en aquells moments no saps per què i no hi ha manera de desfer-te'n.

Vaig al psicòleg per intentar remeiar la meua *crisi emocional*, la meua *imaduresa*.... El món se'm tanca de bat a bat: és dur per a mi viure.

Compaginar estudis superiors, sentint-te sol, amb el treball de vuit hores esdevé una tasca impossible per a mi, insuportable: em quedo

encallat en el segon curs i *els meus estudis fracassen*. Les il·lusions de ser un científic que es fascina pel creat i l'investiga s'acaben. Poc després, deixo els estudis i em dedico només a treballar.

La crisi s'agreuja amb un amor no correspost: m'enamoro d'una noia i topo amb la meua *imaduresa*. I arriben els cinc o sis anys més durs de la meua vida fins ara: per a mi viure esdevé una *lluita per recobrar la salut*: vaig fregar l'anorèxia. El fet de menjar és un suplici: perdo quilos i m'hi he d'obligar... Déu n'hi do com n'és de difícil la lluita...! Els nervis no em deixen viure i, a poc a poc, *em tanco en mi mateix*: evito els contactes socials. La lectura d'en Tolkien esdevé un refugi del món exterior.

Hi ha però el començament d'una *renaixença*: conec uns *nous amics*, que em duren fins ara, gràcies al *joc de rol*. Les aventures d'en Tolkien en «*El Senyor dels Anells*» s'encarnen en aquest joc d'imaginació i de contacte i coneixença amb aquests nois.

A poc a poc l'encontre interessat per a jugar es va transformant en amistat, i, anys després, deixem lloc als encontres festius substituint el rol per les trobades i la discoteca.

I gràcies a ells, aquesta meva petita nau reflota. Com és de necessari que l'home no estigui sol! Ja ho diu el Génesi..., i és veritat!

Pocs anys després tinc una *petita recaiguda final*, una implosió que es convertirà en l'explosió del «Big Bang»:

Haig d'anar Andalusia perquè la meva àvia es mor. I allà em torno a enamorar... Quan torno a Catalunya estic molt afectat per la mort de la meva àvia, però sobretot per l'enamorament aquest, que esdevé impossible. I recaic, quan creia que estava superat, en els meus problemes psicossomàtics.

Però, com deia, començà tot i així la renaixença definitiva. Perquè aquesta petita i darrera crisi final em portà a llegir moltíssim: primer llibres de la New Age i després a descobrir sant Francesc a través de «Saviesa d'un pobre» d'Éloi Leclerc i de la pel·lícula «El nom de la Rosa».

Renasqué aquella petita fe de la infantesa: no sé com, em vingueren ganes d'anar a missa, de llegir la Bíblia, de conèixer més coses de Francesc, i, també, de Clara... i això esdevingué la meva «perdició»: «Em

seduïres i em vaig deixar seduir», diu el profeta Jeremies, i així va ser.

I un bon dia, amb la moto, vaig anar al convent dels caputxins a investigar i...

3. «El Big Bang»: obertura d'horitzons.

Encarnació dels pica-pica en un primer plat

I aquí estic: ja porto quasi cinc anys de frare.

Aquí en el convent trobo, gràcies a sant Francesc, a Éloi Leclerc, a fra Guillem de Baskerville... - mediacions de les que s'ha valgut Déu per a conduir-me a una vida de germans - un lloc on ha estat acollida la meva petita fe i on ha crescut.

Gràcies a Déu he pogut sortir d'aquell solipsisme i he descobert millor el món que m'envolta, a mi mateix també; he descobert que són possibles unes noves relacions humanes, gràcies a Aquell que ens ho mostra. Noves relacions humanes, sí!, sense treure les dificultats...

Però ja no estic sol!!!: tinc Déu i Ell m'ha donat germans.

La fraternitat és un do: és un lloc on pots pregar amb els altres a Déu, que és Pare de tots.

La fraternitat també és un petit laboratori de relacions humanes:

hi pots conèixer quins són els problemes que hi ha en el món, perquè les guerres en el món són les guerres que sorgeixen dins de nosaltres mateixos; són les mateixes guerres que podem tenir amb els nostres germans de comunitat amb les dificultats que s'hi produeixen.

Relectura del passat:

Un memorial

I ara mirant enrera, veig com Déu s'ha servit de la meva història per fer-se present:

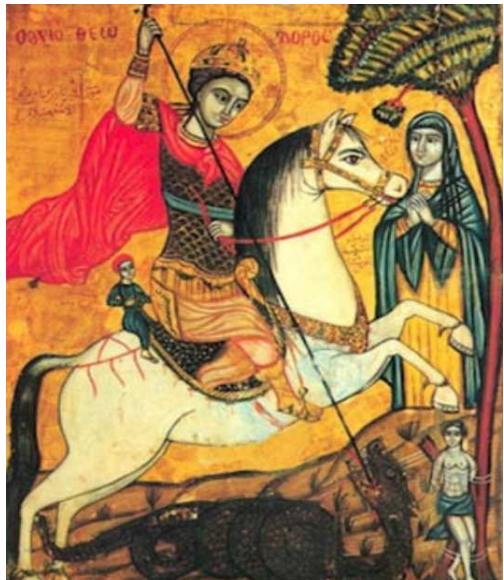
Els mals moments, les etapes anteriors m'han configurat. Així, per exemple, *la lluita*: gràcies a en Tolkien, la figura del guerrer ha estat important per a mi, per l'obstinació, la perseverança i l'esperança.

La lluita esdevé, a nivell personal, contra el drac que vol sortir de dins per fer mal; la lluita esdevé el treball del

camp, de llaurar la terra i treure les males herbes del nostre cor. La pregària ens ajuda a fer present la manera de fer de Jesús, transformant, a poc a poc, aquestes males herbes en blat daurat

I l'esperança no ha deixat mai d'acompanyar-me: sé de cert que el mal que lluita dins meu per no deixar-me fer allò que voldria no té la darrera paraula. La mort no té la darrera paraula: així ho crida el meu cor, amb els seus gemecs d'infinit.

També veig ara la importància del *silenci*: en les crisi anteriors, la

solitud, la tristesa, la desesperança, han estat els llocs privilegiats per a trobar-te tu sol de veritat... i per a trobar-te amb Déu.

I aquí veig clar com és d'important la pobresa, tal com diu sant Francesc: *I hem d'alegrar-nos més aviat que topem amb temptacions diverses i quan patim qualsevol angouxa o bé tribulacions d'ànima o de cos, en aquest món per a la vida eterna (1R 17,8).*

A falta de crisis cal cuidar, doncs, aquesta solitud de l'ànima, de manera que es trobi amb Déu, perquè és en el trobament amb el teu cor, que batega d'anhel de Déu i plora, on es pot gaudir de la seva

companyia. Llavors sents com et diu: *No tinguis por. Jo seré amb tu cada dia fins a la fi del món.* I la confiança i les ganes de viure i de donar vida reneixen dins teu.

Aquí és on estic jo: he descobert Déu que m'acompanya, amb el seu esperit, amb Jesús com a model a seguir, transformant-me en una persona nova (una creació nova, en Jesucrist, com diu sant Pau); on les relacions estan orientades sota el signe de l'Amor... i això sense adonar-te'n, a poc a poc. I he fet l'experiència de la *reconciliació*: amb tu mateix, amb Déu, i amb la meua família també. Un cop has fet experiència de l'amor incondicional de Déu per tu, no pots deixar de comunicar-ho als altres.... I el Regne va creixent, a poc a poc, com la petita llavor de mostassa.

2. EL MILLOR QUE M'HA PASSAT_____

Júlia Álvarez Casado

M'han demanat que comparteixi la meua experiència de fe amb vosaltres. Doncs bé, sóc cristiana perquè els meus pares em van batejar, vaig fer la primera comunió, la confirmació i em vaig casar per l'Església. Però només quan em

venia bé anava a missa, o sigui que no era gaire practicant.

Fins que en la meua vida va succeir un trencament que em va fer trontollar i em va costar moltíssim de sortir-me'n. Sentia molta força, però no sabia d'on em venia. Quan

anava a missa, en sortia molt reconfortada.

Un dia la Glòria em va convidar a anar a un Grup de Diàleg i Pregària i em va anar molt bé. Quan feia un temps que anava al Grup, vaig veure que anava reforçant la meva fe. Vaig fer uns Exercicis personalitzats amb el pare Cinto, que van durar uns 6 o 7 mesos. Va ser el millor que ha passat en la meva vida, ja que em va fer descobrir i aprofundir en el tresor de la Bíblia i encarnar-ho en la meva vida. Aleshores m'havia de buscar una hora diària per a la pregària, per a llegir i rellegir uns textos evangèlics que en Cinto m'anava donant, per meditar-los, contemplar-los i encarar-los amb la realitat de la meva vida i amb el món que m'envolta.

Vaig adonar-me que els textos que havia llegit o la meditació que havia fet anaven sortint durant el dia, i el meu cor i la meva ment canviaven i s'anaven amorosint.

Aquesta pregària, que al principi em costà tant, després ha estat desitjada, i l'he continuat fent amb les lectures de la missa de cada dia.

Com anècdota us explicaré que, quan vaig estar a Taizé, en una

sessió de pregària, hi havia una senyora italiana al costat d'un germà de la comunitat. En un moment que fèiem silenci, la senyora estirà l'hàbit del germà i li preguntà: «Germà, què esperem ara?». El germà li va respondre: «El Regne de Déu, germana, el Regne de Déu».

Sí, és veritat. Perquè en el silenci contemplatiu, tant en la pregària com en les passejades, sobretot de bon matí, que és quan hi ha una quietud i un silenci absoluts, d'alguna manera és com se't correguessin les cortines i aleshores entens una mica què és viure el Regne de Déu aquí a la terra.

Hi ha una pregària de la mare Teresa de Calcuta que diu així:

«El fruit del silenci és la pregària;
el fruit de la pregària és la fe;
el fruit de la fe és l'amor;
el fruit de l'amor és el servei;
el fruit del servei és la pau».

Fra Pere, que molts recordeu, era per a mi un home de Déu. Sempre anava amb el rosari a la mà. En una homilia, fra Cinto ens va dir que un dia estava fra Pere davant del Santíssim pregant, i un novici li va preguntar si plorava. Ell va contestar:

«Estic preguntant i esplaio el meu cor a Déu».

Una altra experiència per a mi important va ser quan, convidada per la Glòria, vaig assistir a la preparació dels temes dels Grups de Diàleg i Pregària. Llavors va ser quan vaig començar un altre grup, amb l'ajuda de la Carmen, amb els pares dels joves, sempre amb el consell del meu acompanyant espiritual, en Cinto.

Un altre pas més que vaig fer va ser ingressar a la Fraternitat Franciscana Seglar. Tot i que la majoria de les persones eren més grans que jo, vaig descobrir que això no era cap obstacle per compartir la fe. És bo de compartir la fe, no és bo viure-la sol. La Fraternitat m'ha ajudat a créixer.

Des de la Fraternitat vaig començar a participar en la Pastoral de la Salut i a entrar en contacte amb la gent gran i els malalts.

El dia més feliç va ser quan vaig descobrir la presència de Déu en els malalts, i vaig sentir que Déu m'estimava perquè em portava cap a ells.

Em va fer pensar en el que va experimentar sant Francesc, tal com explica en el Testament: «Quan estava en pecats em semblava massa amarg de veure leprosos. I el Senyor mateix em conduí entre ells i amb ells vaig fer misericòrdia. I, quan me n'apartava, allò que em semblava amarg se'm convertí en dolcesa de l'ànima i del cos».

Reflexionant sobre aquest text, em va venir a la memòria una visita que vaig fer a l'Hospital a en Ramon, un home que volia que les persones que estaven al seu costat estiguessin contentes. Mireu com era, que jo l'anomenava el «jilguero» del grup. El dia d'aquesta visita estava molt trist perquè no s'hi veia per llegir el diari que normalment llegia, i també perquè venia el seu sant i no podia celebrar-lo amb la família. A més, tenia un company d'habitació que estava molt malalt i no podia dormir. Vam estar una hora parlant. Quan vam acabar de parlar, va agafar la lupa i em va dir: «Noia! Què m'ha passat, que ara hi veig?» I jo li vaig respondre: «Em sembla que el que li ha anat bé és que pogués parlar-ne i l'escoltessin». I mireu si era comprensiu que em va dir: «Noia, vés a fer el dinar, que, si no, no dinareu».

3. CAP A LA LLIBERTAT

Carme Vera

La meva experiència cristiana comença amb la meva família... A casa meva mai no hem estat religiosos practicants, però hem portat una vida molt senzilla, humil. El meu pare treballava de pescador i la meva mare sempre ha treballat per tenir cura dels meus germans i de mi. Amb no gaires comoditats, perquè només disposàvem del treball del meu pare, anàvem fent. La meva mare no ens podia ajudar a fer els deures perquè no tenia estudis, però sempre vetllava per tenir totes les coses a punt: la roba, el menjar... Ens protegia, ens esperava a l'escola, ens cuidava molt, com ella bonament sabia o podia. El meu pare i la meva mare ens van ensenyar a compartir, a valorar les poques coses que teníem, a dir sempre la veritat, a ser coherents amb els altres, a lluitar per les coses, a esforçar-nos perquè ells no ens podien oferir moltes coses materials.

Com ja he dit, no hem estat mai practicants, i els cinc germans vàrem anar a l'escola pública, però el meu pare sempre ha tingut Jesús a la boca. Ens parlava del Senyor com si expliqués un conte...

Crec que tot això va ser una molt bona base per a mi. Però la meva fe viscuda la vaig descobrir de més gran i per mi mateixa... Amb la vivència de casa vaig sortir al carrer, necessitava donar, ajudar, compartir... però no sabia com fer-ho. Vaig fer de voluntària amb un grup que anaven a veure els avis de l'hospital d'Arenys; a la Creu Roja; he fet durant molts anys de monitora de nens/es; i més tard vaig entrar al Grup de Joves d'Arenys.

Buscava Déu per tot arreu, volia omplir alguna cosa de mi que sentia molt buida.

Però va ser al grup de joves on vaig conèixer gent amb la que compartia inquietuds... Aquí vaig començar a viure i compartir més la meva fe. D'aquí, més tard, vaig entrar a la catequesi...

Però, la meva vivència més forta de fe, la vivència més conscient comença després del dolor, després d'una experiència que, gairebé tothom, tard o d'hora, passa a la seva vida. Crec que si acceptem el patiment i el podem viure, igual que

acceptem i vivim l'alegria, podem créixer i fer-nos forts.

Ara intento viure la meva vida cap endavant, confiant. Lluitant molt per tot allò que està a les meves mans i confiant quan crec que hi ha coses que ja no depenen de mi. Intento seguir, en la mesura que puc, el difícil camí de Jesús, sabent que com a ésser humà tinc errors cada dia. Intento entendre la Justícia de Jesús, el seu Amor infinit que tant ens costa a nosaltres.

Crec en un Déu de llibertat perquè Ell és lliure. Un Déu de vida... Un Déu que, quan s'ha impregnat a la pell i al cor, per molt que me'n separi de vegades, no hi ha res que el pugui treure.

Crec en un Déu que et fa obrir els ulls, les orelles... i t'ensenya a ser més humil, a confiar, a obrir el cor, a no posar etiquetes per allò que veuen els nostres ulls físics, a donar una oportunitat perquè els ulls del cor s'obrin.

Jo defineixo la fe com un camí cap a la llibertat, crec que Déu ens vol lliures, feliços... vivint en plenitud tant l'alegria com el dolor perquè són dues coses unides.

Ara ja porto uns quinze anys fent catequesi als nens. Fa uns tres o quatre que preparo el segon nivell de catequesi, que parla directament de Jesús, de tot el que va fer i va dir.

Jesús és l'exemple més clar, per a mi, de vida. És el meu pal de palla.

M'agrada compartir amb els nens/es tot això, m'ensenya i em dóna vida, i quan els nens em pregunten qui és Déu, els dic que és Amor pur. Que és com un trencaclosques i que tots tenim una petita peça dintre nostre. En la mesura que ens unim es crea el trencaclosques, si no ens unim o ho fem malament no es crea.

TEMA

L'ATEISME,
UNA MANERA
DE RESPECTAR
DÉU

LA FE,
UNA MANERA
DE RESPECTAR
L'HOME

L'ATEISME, UNA MANERA DE RESPECTAR DÉU LA FE, UNA MANERA DE RESPECTAR L'HOME

Jacint Duran i Boada

Primer de tot, voldria citar una frase de Joan XXIII, que ell referia als cristians, però es podria aplicar a tota la humanitat: «És molt més allò que ens uneix que allò que ens separa». El problema és que, quan sentim aquesta frase, solem pensar que allò que ens uneix és allò que és igual a uns i altres. Però a mi em sembla que el que ens uneix no és allò que tenim igual sinó, sobretot, allò que ens diferencia. A un home li agrada una dona perquè és diferent, i a la inversa. Hem de fer un esforç per adonar-nos que allò que ens atreu és allò que ens és diferent, i precisament perquè és diferent. Ens cal admetre aquesta diferència i no intentar diluir-la per la por que ens fa. Justament el moment actual és una de les grans oportunitats que tenim d'estimar allò que és diferent: creients i no creients, creients d'altres religions... No podem reduir-ho tot al mateix, perquè som diferents, i la manera de fer la unitat és precisament ajudar-nos, admetre que l'altre té una paraula diferent per a mi i escoltar-la. Les diferències no són per confrontar-nos, sinó per aprendre dolorosament els uns dels altres. Dic

«dolorosament» perquè no és fàcil, i voler diluir aquesta dificultat és la millor manera de topar-se-la en sortir de la porta. Només admetent la dificultat i la diferència podem fer la unitat.

El Déu del cel

Quan vaig estar a Amèrica, vaig tenir la sort d'entrar en contacte amb els indígenes de l'Amazònia. Parlant amb ells, escoltant-los, em van poder transmetre la seva manera de concebre el món. En les narracions que són el fonament d'aquella civilització, la divinitat suprema era femenina: la Deessa mare, que va matar el seu marit i va crear totes les coses amb les seves despulles. Aquesta Deessa va tenir dos fills: Joí i Ipí, que van ser els encarregats d'organitzar el món. El curiós del cas és que en la devoció normal d'aquella ètnia la Deessa mare no sortia mai. Només apareixien els dos fills. Joí venia a ser el fill benvolent, que els havia ensenyat a cultivar la terra, pescar, caçar, fer les feines... Ipí, en canvi, no és que fos dolent, però sí una mica eixelebrat, de manera que, de tant en tant, se li acudia de fer alguna

animalada. Dos déus secundaris, Joi i Ipí, eren els qui vertebraven pròpiament la vida de cada dia dels tikunes. Per suposat que, a més d'aquests dos déus, n'hi havia molts més per tot arreu. De la Deessa mare, en canvi, només se'n parlava quan explicaven la història dels inicis.

Aquesta mentalitat és una constant de les religions: el Déu suprem crea, dóna les ordres i desapareix. En les religions politeistes, el Déu suprem es queda allà al cel, mentre la terra s'omple de déus menors que són els qui realment organitzen la vida. Déu era sant, bo i omnipotent, però quedava lluny.

Els déus secundaris eren els qui omplien la vida, i la lluita entre ells explicava moltes coses salvant la transcendència de Déu.

El problema ve amb la religió que neix en l'Antic Testament, que voldrà subratllar justament el contrari, la presència d'aquest Déu a la terra. En el politeisme, tot quedava explicat per aquesta lluita entre els déus secundaris bons i dolents. Si només hi ha un Déu, i diem que és bo, d'on vénen tantes dificultats a la terra? La Bíblia respon

fent una crida a la responsabilitat de la persona: «Tu ets el responsable, i has de respondre davant de Déu». Però d'aquí ve un problema nou: en recaure l'accent en la moral, si et passen coses desgraciades, és perquè t'has portat malament.

La Bíblia insisteix contínuament en aquest plantejament. Però també n'admet d'altres. Job, i altres autors dintre la mateixa Bíblia, diuen: «Vols dir que això és així? No serà que el Déu Altíssim ha deixat la terra, i que aquesta és buida?» El mateix Jesús s'haurà d'enfrontar a aquesta pregunta. De fet, la imatge de Jesús de Natzaret sobre la que s'ha fundat pròpiament la civilització cristiana es troba en dos relats: la Passió de Jesús i el seu naixement. I resulta que Déu no hi és, ni en l'un ni en l'altre.

Jesús mor a la creu, i els sacerdots li diuen: «Baixa de la creu i creurem». Però Déu no intervé, i Jesús mor.

Ateisme i cristianisme

Molts filòsofs han pensat que el que ha engendrat l'ateisme ha estat el judaisme i el cristianisme, perquè, en posar un Déu únic en el cel, han deixat la terra buida, sense Déu, atea. Déu no intervé a la terra, es

queda en el cel, i Jesús mateix, que nosaltres proclamem com el Messies, el Senyor, Fill de Déu, mor sense cap miracle que el salvi. El Crist de la creu ens mostra una terra sense Déu, en la que dos i dos fan quatre i ningú no intervé per canviar el curs de la història, ni per fer les coses més fàcils. La terra és cruament buida. Crist a la creu clama: «Déu meu, Déu meu, per què m'heu abandonat?». Aquest és el clam de tota la terra, aquell que es va deixar sentir en temps dels nazis, en totes les calamitats, i al costat del llit d'un malalt. Amb tant de dolor a la terra, i sembla que Déu calli, que no hi sigui. Aquesta és l'experiència que tenim tots, creients i no creients.

A vegades parlem molt de dialogar amb les altres religions, però els cristians hem de dialogar sobretot amb els no creients, perquè són fills nostres, i tots portem dintre moltes parts d'ateu.

Jo sovint m'entenc millor amb els no creients que amb el llenguatge empalagós i miracler d'alguns creients. Quan et desenganyes de tota la qüestió religiosa, dos i dos fan quatre i s'ha acabat. Així ens entenem millor. En aquest sentit,

l'ateisme és una forma de respectar Déu i de ser profundament humà. Hi ha un autor que diu que només es pot ser veritable cristià si s'és ateu. L'afirmació és exagerada, però conté una certa intuïció. Alguns cristians, que no han pogut suportar viure en el desert de la presència de Déu, han tornat a omplir aquest espai. Han deixat Déu i Jesucrist a dalt, i han omplert la terra de sants, santes i marededéus, com si fossin els antics déus.

Altres, en canvi, han assumit aquesta visió de Déu. Jo crec que, si el cristianisme ha agafat amb força, és perquè fa afrontar la creu, que és expressió de la dura realitat. Al llarg de la història trobem grans personatges, homes i dones que han comprès aquesta manera de viure l'ateisme de la terra. Déu és al cel, i Crist és Déu present enmig de la terra, però no per fer de déu secundari, sinó perquè ens identifiquem amb Ell i, per tant, tinguem la duresa i la seriositat del dos i dos fan quatre de la creu. I això no per llei, sinó pel sentiment profund que neix en el cor de la persona humana, enfrontant-se amb la realitat tal com és, no buscant tapar forats ni donar explicacions que simplement impedeixen d'entendre què està passant.

Història de l'ateisme

Hi ha hagut pensadors no creients que han subratllat moltíssim això de l'ateisme del cristianisme. Un dels qui ho ha subratllat més ha estat un marxista, Bloch. Segons ell, la profunda crítica bíblica de la idolatria acaba caient també sobre el monoteisme d'Israel, esdevenint la crítica a una manera de viure la fe, que en comptes de ser seriosa i neta és simplement una excusa per continuar amb les pròpies injustícies i els propis embolics mentals. Els profetes, per exemple, es carreguen que el Temple es pugui utilitzar com un lloc de justificar-se de les injustícies i de fer servir Déu per tapar els problemes. La Bíblia fins i tot fa una crítica del mateix Déu. Jeremies, en les seves pregàries, s'enfronta gairebé blasfemant a Déu, que no acaba de respondre al que ell pensava, i també Job acusa aquest Déu absent de tantes situacions.

Hi ha un moment en la història d'occident que va consagrar l'espai de l'ateisme. En el segle XIV, Guillem d'Ockham va afirmar: «Els manaments són bons perquè Déu ho ha dit; i si hagués dit el contrari, també seria bo, perquè ho diu Ell». Per què és bo no matar? Perquè Déu ho ha dit. I si Déu hagués manat matar? També seria bo, perquè ho

diria Déu. Aquesta posició va ser contestada amb força, i va aparèixer una afirmació que ha quedat en el rerafons més pregon del pensament d'occident:

«Encara que Déu no existís, les persones humanes serien capaces de descobrir allò que és bo i allò que és dolent. El bé i el mal no depenen de Déu».

I així arribem a l'experiència que tenim de molts amics, parents i coneguts que no necessiten fer referència a Déu ni als seus manaments per saber distingir entre el que és bo i el que és dolent.

Després del món moral, s'independitza de la religió el món de la política, que Jesús mateix ja va concebre sense Déu quan va dir: «Doneu al Cèsar el que és del Cèsar, i a Déu el que és de Déu». Ell va voler renunciar explícitament, voluntàriament, a l'exercici del poder. El cristianisme és la primera religió que afirma aquesta diferència i renuncia a posar el poder sota la seva direcció i control.

Finalment, la ciència i la tècnica només han tirat endavant quan s'han fet atees. Imagineu-vos que diguéssim que una persona està

malalta senzillament perquè Déu li ha enviat una malaltia. O que el llamp cau perquè l'ha enviat Déu. Tota la ciència i, per tant, la tècnica que n'és filla, ha de ser, almenys des d'un punt de vista metodològic, atea. En el moment que poses Déu barrejat amb la ciència, la traves.

Actualment la gent tendeix a definir-se com a agnòstica. Déu queda allà dalt, com a molt ens afecta després de la mort, i la vida de cada dia queda a les nostres mans. Demanem a la ciència i la tècnica el que abans demanàvem als déus o als sants, i Déu queda l'inconegut. Aquesta és la visió que tenim, i és important mantenir-la, perquè ens fa veure la realitat sense embolics. Assumir la responsabilitat d'un món que és a les nostres mans és el gran desafiament que tenim tots, creients i no creients, i si volem fer intel·ligible el diàleg entre nosaltres, no podem anar embolicant Déu per tot arreu. Hem de veure el món desintoxicat, profà, perquè així el controlem, l'entnem i l'estimem sense presències difícils d'entendre.

Proposta de la fe

Quina és la proposta de la fe en un món així? En primer lloc, no es tracta d'anar demostrant coses, sinó d'anar-les mostrant. La fe no va

contra la raó, però tampoc no es pot demostrar, sinó que es mostra igual com es mostra una obra d'art o la grandesa de l'acció d'una persona.

Éloi Leclerc, franciscà, autor de «Saviesa d'un pobre», recordant el temps que va passar en un camp d'extermini nazi, diu:

«Llavors vaig comprendre que es podia ser ateu, més encara, que s'havia de ser ateu per amor de Déu i de la seva glòria.»

Què volia dir? Volia expressar aquest continu dolor intens de la humanitat, que avança una i altra vegada i ens fa veure de què som capaços els humans, fent servir el nom de Déu. Cal ser ateu, deixar lliure Déu d'aquesta situació, precisament per la seva glòria.

D'alguna manera és recordar aquell text tan bonic del profeta Elies, al segon llibre dels Reis, en què Déu no ve amb el terratrèmol, ni amb l'huracà, ni amb el foc, sinó amb el «murmuri d'un ventijol suau». Així tradueixen les nostres bíblies, però sembla que en hebreu no es parla d'un vent suau, sinó d'un «silenci». No hi ha res més apropiat

a Déu que el silenci, el respecte profund del misteri en el qual tots estem englobats. Gairebé podríem dir que Déu és silenci. És silenci al costat del dolor, més encara quan hem començat parlant de Jesús que mor a la creu.

Hi ha un fet dels camps d'extermini nazis. Es van escapar deu o dotze presos, i la llei era que en mataven tants com s'havien escapat. I va resultar que entre els condemnats, escollits a sorts, hi havia un nen, que va tenir una llarga agonia, perquè pesava poc. Davant d'això, un jueu que estava allà va dir: «I Déu, on és?». Ens hem de fer aquesta pregunta molt seriosament, i no passar-la per alt. Un altre jueu, profund creient, va respondre: «O Déu està en aquest nen, o no puc creure». La fe cristiana identifica Déu en aquestes situacions, i per això es sent impulsada a lluitar, no individualment, sinó en grup. Si Déu no està en aquestes situacions, no pinta res. Prefereixo ser ateu lluitant contra aquestes situacions abans que creure i mantenir-me'n al marge.

Mort de Déu

Podríem dir que, a la creu, Déu mor de dues maneres. Per una banda, mor el Déu tapaforats. Ja no podem fer servir el seu nom per no

prendre'ns seriosament la nostra història i la nostra vida. «Baixa de la creu i creurem». I no baixà. Aquest Déu s'ha mort, i els cristians hem de ser profundament conscients que és així.

Per altra banda, si Jesús era Déu, Déu mor, assumint el que significa la nostra història, amb el seu dos i dos fan quatre, amb la injustícia viscuda des de dintre, no fent-se una excepció, sinó fent-se, pas a pas, cada una de les coses.

Hi ha gent que separa els qui creuen en Déu i els qui no hi creuen. Jo crec que la separació bàsica no és aquesta, sinó la dels qui viuen la vida amb sentit i els qui no. Hi ha persones que de manera molt natural i molt poc explícitament religiosa viuen la vida amb profund sentit, que troben entregant-se als fills, als altres, d'una manera molt senzilla, molt natural. Jo crec que hi ha persones, i tots en coneixem, que s'entreguen absolutament, es perden ells mateixos. Aquí hi ha la felicitat. El qui viu la vida amb sentit és capaç

de passar mil i una dificultats i trobar la felicitat.

Perquè la felicitat és viure la vida amb sentit. I quan es troba la vida amb sentit? Quan un es dóna, s'oblida, es perd, mor a si mateix. Ho diu Jesús. Quan un només està pensant en si mateix, això és l'infern!

En canvi, quan un s'oblida de si mateix, viu amb sentit. Això és el que s'ha manifestat en Jesucrist.

Aleshores, ja no podem comptar amb Déu? Jo diria que sí, però tal i com es manifestà en la vida de Jesús. Jesús mor a la creu, a l'entrada de Jerusalem, en un lloc públic on el veu tothom. Quan ressuscita, en canvi, no el veu gairebé ningú. La Magdalena va a la tomba i se la troba buida. Ella interpreta que la tomba ha estat profanada, i sent que la persona que més estimava, fins i tot morta, li ha estat arrabassada. És en aquell moment que sent les paraules: «Per què plores? Qui busques? Maria!» Aquí ella troba Jesús, troba Déu. Igualment, els deixebles d'Emaús: s'escapen de Jerusalem, i Jesús es posa al seu costat. O la presència del Resuscitat aquell matí, quan no

aconseguien pescar res, i es presenta com la presència discreta d'Algú que unifica i que parteix unes quantes arengades amb els seus deixebles d'una manera senzilla i profunda. És aquesta experiència de profunda senzillesa el que podem esperar i el que fa que aquells Dotze que no van ser capaços de donar la vida per Ell quan era viu, que no van entendre el que deia, que el van negar, siguin capaços d'anar d'un extrem a l'altre del món donant testimoni i, d'una manera molt senzilla també, donar la vida per Ell.

Crist actua des de dintre, com diu sant Pau: «Ja no sóc jo qui visc, és Crist que viu en mi». És aquesta experiència profunda des de dintre que fa descobrir una altra manera de viure, de veure les coses, d'actuar.

El món continua dur, però Déu, que està al cel, també està al davant, caminant, i a dintre, inflamant, en la discreció, però assumint les coses del dia a dia i, per tant, compartint amb creients i no creients la feina de fer aquest món en pau i en justícia, amb sentit, on la joia de viure entri en el Misteri que intuïm en el més fons.

I des d'aquesta experiència confessar el misteri més íntim, vol diem aquest Credo. La seva assenyalar-lo i invitar a l'adoració i primera part és el projecte de l'oració. La fe respecta el misteri de Jesús, que pot ser compartida per l'home, no el redueix a biologia, molts. La segona part dóna no sols psicologia o sociologia, sinó que es la raó per la qual és possible confiar descalça perquè sap que és terra i, per tant, estimar, sinó que vol sagrada.

CREDO

Crec que aquesta vida té sentit, que el desig profund de felicitat de l'ànima humana és possible, no és un desig ni inútil, ni absurd.

Crec que hem estat creats per tenir vida i vida a desdir. Aquesta vida la troba qui venç la por amb confiança i espera contra tot desencís i desesperança i, per sobre de tot, la troba qui estima. L'amor és el més gran, no passarà mai, l'únic digne de fe. Només qui estima sap i sent quin és el sentit d'aquesta vida, i qui sent que la vida té sentit és feliç malgrat els destorbs, els sofriments i la mateixa mort.

Crec en l'amor.

Estimar és creure que *fa més feliç donar que rebre*. Que és donant que hom rep, que és oblidant-se que hom es troba, que és morint que es troba la vida. Qui vulgui salvar la vida la perdrà, i qui la perdi la trobarà. No hi ha amor més gran que donar la vida per aquells qui estimes. I això implica:

No puc jutjar ningú, ni condemnar, ni acusar. He de treure'm la viga del meu ull i no la palla de l'ull de l'altre. No he de jutjar, sinó guarir, sabent que jo també necessito ser guarit. Perquè el sol surt sobre bons i dolents, i la pluja cau sobre justos i injustos.

Només es venç el mal a força de bé. He d'estimar aquell que em vol mal i em pega a la cara. He de perdonar setanta vegades set. He d'estimar els meus enemics, cercar el seu bé iregar per ells.

El més important és el més petit, per petit que sigui. Els pobres, els petits, els qui tenen fam, els perseguits, han de ser els més valorats. El que ha de motivar la meva acció ha de ser la necessitat de l'altre, no els seus mèrits.

El qui acumula béns no encertarà el camí de la vida. No es pot servir el diner sense provocar la injustícia, per això crec que s'ha de cercar la justícia i la pau, com l'assedegat l'aigua, però sense fer ús de la força, ni del poder, ni de la violència. No hem de voler el poder, sinó ser servidors de tothom.

Ningú no s'ha de considerar pare, ni guia, ni mestre, perquè tots som germans. No hi ha distinció entre estranger i nacional, ni entre servent i amo, ni entre home i dona, tots som u. I si algú vol ser primer que es faci el darrer i el servidor de tots; perquè molts que són primers passaran a ser darrers i molts darrers primers. Qui no es fa com un nen o un pobre no entendrà res.

1. Espero i desitjo una terra nova, on s'eixuguin les llàgrimes dels nostres ulls, on els afligits siguin consolats i els pobres saciats. On el llop convisqui amb l'anyell, on siguin trencats tots els jous, i les llances es converteixin en falçs, i mai més ningú s'entreni a fer la guerra. Espero beure d'aquella font que sacia i omple, i on per fi el nostre cor reposarà feliç a l'ombra de l'arbre de la vida per sempre, sense fi. Espero un cel nou i una terra nova on la mort ja no existeixi.

2. *Crec que tot això es pot anticipar i de fet s'anticipa en l'ara i aquí; barrejat* certament com el blat està barrejat amb la mala herba. *Petit* com la més petita de les llavors, però *real i transformadora* com el llevat en la pasta de farina on una petita quantitat fa fermentar tota la pasta. Qui el descobreix, descobreix *un tresor amagat*, pel qual val la pena deixar-ho tot, fins la pròpia vida.

3. *Crec que en el nostre temps aquesta anticipació no serà mai ni acabada, ni definitiva, sinó sempre amagada i precària. I d'aquí la seva força. Perquè creiem en la força del que és petit i pobre. Quan som febles és quan som realment forts.*

4. *Sé que tot això supera les nostres forces, que és impossible per a nosaltres, però sense això la vida esdevé sense sentit i invivable. I, malgrat la nostra impotència, veig que això no és simplement una utopia, sinó que, encara que parcialment i ambiguament, és ben real, present i actuant.*

1. **Crec** *que això és possible perquè l'Esperit tot ho omple, i a tot dóna vida. És foc que abrusa, vent que renova, aigua que vivifica. Íntima presència que il·lumina i dóna força. Creador d'unitat que ha rebut infinits noms. És una força que tot ho transforma i, sobretot, és Algú que es relaciona amb nosaltres, i més intern a nosaltres que nosaltres mateixos. Omple tot el cosmos com l'aigua omple la conca del mar. Per això crec que, malgrat que la força de la Llei ha de vèncer la llei de la força, la Llei està feta per a les persones i no les persones per a la Llei. Per aquesta raó, no ha de ser la coacció i menys la por el que ens fa ser, sinó la confiança. Aquesta confiança és la porta del nostre alliberament, la por n'és la condemna. Crec que aquesta confiança no és il·lusòria, sinó que té la seva raó en la manera de ser de les coses i del seu origen, del fonament i futur que és Déu.*

2. *Crec en un sol Déu Pare totpoderós, creador del cel i de la terra, que fa sortir el sol sobre bons i dolents, i fa ploure sobre justos i injustos. És Mare que s'ocupa de cadascun dels seus fills com si només en tingués un, sobretot dels més petits. I és a través dels petits que se'ns revela. El nostre Déu és el Déu de les coses petites, allí hi ha la seva acció, allí hi ha la veritable història. Té entranyes de misericòrdia. Déu és amor i només el coneix aquell qui estima.*

3. Tot això ho crec perquè *crec en Jesús* que visqué a Natzaret de Galilea i nasqué de Maria Verge. Que treballà i visqué pobrement fins que als 30 anys es manifestà a Israel i durant 3 anys predicà i guarí i alliberà oprimits pel mal, i passà fent el bé a tothom. Ell ensenyava sense violència ni poder, però mostrava i feia present el Regne de Déu, el pla de Déu ja realitat i present entre nosaltres; estava a prop dels pobres, perdonava, i menjava amb els pecadors. Fou refusat, mort i sepultat en temps de Ponç Pilat, però el tercer dia va ressuscitar d'entre els morts; i amb senzillesa es mostrà viu de moltes maneres als seus deixebles. Crec que, en coherència amb la seva manera de ser i de parlar i de fer, *Ell és l'encarnació de Déu*. És home totalment i Déu veritable, Déu de Déu, Llum de Llum, i Déu veritable de Déu veritable. En Ell veiem realitzada la crida més pregonada de la humanitat: participar de la naturalesa divina. Per això creiem que en Ell es manifesta el pla ocult pel qual varen ser fetes totes les coses. Creiem que en Ell troba sentit el perquè fou fet tot i en Ell queda justificada la història dels homes malgrat tanta contradicció i dolor. Tot val la pena que hagi existit gràcies a Ell. I per Ell gràcies a tots aquells que completen i duen a terme la seva obra de total donació.

4. *Crec en i amb l'Església*, que malgrat les seves infidelitats és la continuadora d'aquell petit grup que Jesús convocà i constituí per col.laborar en la seva missió dintre i no contra Israel. I amb Israel a favor de tots els pobles. L'Església és el poble de Jesús el Crist, que el fa visible i present enmig dels pobles per ser signe i instrument del Ressuscitat per servir el món, que Déu estima tant, que li ha donat el seu Fill i el crida a formar un sol poble on la justícia obri el pas a la Pau i el nostre cor trobi aquell repòs i aquella felicitat pel qual fou creat.

ESTUDIS**NOTES SOBRE MÍSTICA (i II)***Martí Àvila i Serra*

L'experiència s'esdevé en l'espai i el temps i, com cada frase, successiva i juxtaposada. Ara bé, en relació amb l'experiència, els místics de tots els temps, estan d'acord en diferenciar-la negativa i positivament. Negativament, subratlla l'aspecte compost i múltiple del llenguatge interior com aquell que constitueix el gran obstacle vers la contemplació; positivament afirma que l'ànima és « tocada » directament, o sia, pressuposa un camí contrari d'aquell de la presa de consciència natural i normal. Els místics trien aquest « tactus » per definir el que es podria anomenar el primer contacte místic. Les aptituds humanes, siguin inferiors (sentits, emocions, imaginacions), siguin superiors (memòria, intel·ligència, voluntat), es poden veure per la seva mateixa naturalesa empeses en activitats diverses, successives, segons les lleis de l'espai i del temps; o poden estar sota l'influx fascinant del misteri del tocar amb la mà una activitat simple, on els sentits i les emocions, la

intel·ligència i la voluntat, no formen sinó un únic dinamisme unificant.

Després dels primers trobaments, gairebé esporàdics, diàfans o foscos, com a primers passos de l'experiència mística, s'esdevindrà la purificació anomenada passiva. La persona haurà d'aprendre a viure interiorment despul·lat de tot llenguatge intel·lectual, imaginatiu i afectiu; però al mateix temps no haurà de prescindir del nivell material o espiritual, natural i normal, de la vida diària.

Precisament és una nota constant de la mística cristiana que la crida a la unió amb Déu és, a la vegada, compromís en la vida social.

No existeix una mística abstracta, à l'état pur, puix que es tracta sempre d'una experiència humana, amb tot allò que aquesta conté de pensament, història i cultura concreta. De tota manera això no

vol dir que l'experiència s'esgoti amb allò que el subjecte pugui donar.

Respecte a l'aspecte passiu de l'experiència mística, en primer lloc caldria descartar tot allò que el terme té d'equívoc. Certament que el mot passiu o la passivitat és un llenguatge que pot mancar d'exactitud i concretesa actual, però té uns drets adquirits de molts segles enrere dins la tradició mística, que tot intent de renovament terminològic portaria més aviat ambigüitats que no pas clarificacions. Així doncs, quan es parla de passivitat mística, no significa inactivitat de les facultats humanes, ans al contrari, les facultats estan més actives que mai, però ja no és el subjecte que les controla sinó que es sent dirigit i il·luminat per un Altre.

L'Altre ha pres el timó de la seva barca i totes les seves potencialitats, unificades en una energia simple, col·laboren amb ell, en un amor lliure i espontani.

En efecte, aquí no s'anul·la la llibertat de la persona; el místic no és un autòmat, ja que en certa manera roman conscient al possible trasbals diví, encara que no pot

controlar els efectes secundaris de l'experiència.

La passivitat provoca una activitat pregona i més unida que mai, assolint així el centre mateix de l'ésser. El místic experimenta que l'encontre amb l'Altre l'ha seduït totalment, fins al punt de fer caure tots els prototipus psicològics, mitjançant els quals l'experiència religiosa s'expressa amb símbols psicosomàtics, com l'ànima que avança cap amunt, que puja l'escala del santuari, o que arriba als cims. L'experiència mística de santa Teresa d'Àvila va reemplaçar aquesta mena d'alpinisme espiritual per altres termes que parlen més aviat d'intimitat relacional i personal, que l'Espòs introdueix l'ànima a les estances cada vegada més retirades i secretes del seu palau interior.

L'experiència que l'ànima rep passivament no té cap comú denominador amb l'espiritualitat ascètica que accentua els esforços, les conquestes, l'ascesi d'aquells que volen pujar l'escala de la perfecció. L'experiència mística no s'ensenya, no té uns drets adquirits a través de l'esforç; l'experiència mística es manifesta en el més íntim del ser com quelcom que prové de fora, és una experiència infusa.

De fet, un dels grans problemes de l'espiritualitat i de la mística ha estat el problema del pelagianisme i el quietisme. L'un accentua la total autonomia de l'home en el seu perfeccionament humà, minimitzant la necessitat i l'eficàcia de la gràcia divina; l'altre, en canvi, accentua la total passivitat humana en l'experiència de Déu. Si el primer es centra en l'esforç humà, el segon nega en certa manera la utilitat de l'esforç de la persona per disciplinar la vida. Dues concepcions que sovint, al llarg de la història de l'espiritualitat, han estat portades als seus límits i, a la vegada, s'han hagut de matisar després de moltes combinacions i barreges més o menys acceptades. Potser la mística sigui gràcia i esforç de Déu i de l'home.

Però, en definitiva, es tracta de vida, i la vida és gairebé sempre misteriosa, amb què Déu i l'home estan allà, actuant, cadascú des del seu àmbit.

Serà a partir del segle XVII que es començarà a confrontar una teologia anomenada ascètica i una teologia anomenada mística. La teologia ascètica tenia llavors un caire més aviat pastoral on els seus

temes principals eren la pràctica de la vida cristiana, els exercicis espirituals, i la manera de disciplinar el cos i la ment... Així, doncs, és obvi que l'accent recaigués en l'esforç de l'home i no en el do de la gràcia. A més semblava que la teologia era escrita només per a cèlibes, d'aquí que tots els altres estats de la vida es tenien en poca estima.

Fins ara hem vist que l'experiència mística és directa i passiva; resta, doncs, per analitzar el terme « presència de Déu. » Habitualment molts dels estudis sobre l'experiència mística subratllen més la « presència divina »; en canvi, els místics accentuen « presència de Déu » i no l'altra. La joia de la descoberta de Déu com experiència mística és a la vegada experiència immanent i transcendent. En efecte, hi ha un trobament de les essències o fusions dels éssers, però al mateix temps, l'Altre roman sempre un ésser molt transcendent, molt personal i exigent, que incita a la persona a una lluita d'amor entre iguals, a un combat de reciprocitat en el qual l'home sempre farà fallida. Déu està amagat sota tots els noms divins, i al mateix temps, ell només té un sol nom, molt personal, el de les persones trinitàries.

Els especialistes de la mística cristiana esmenten l'aspecte trinitari com un dels punts cabdals del trobament amb el Déu personal amb què l'experiència mística assoleix la plenitud.

La presència de Déu és l'experiència d'una unió d'amor. Aquí rau l'essència de la mística.

Els místics insisteixen sobre el fet que això que ells descobreixen directa i passivament no és altra cosa més d'allò que creuen tots els cristians: esdevinguts membres de Crist en el baptisme participen de la vida divina.

Potser la diferència rau en què els místics descobreixen aquestes realitats a través de la vivència de l'experiència de la presència de Déu. Déu està més pròxim a l'experiència dels místics –diu Leonardo Boff– que a les teories dels doctors de qualsevol credo. Però en el fons, tots tenim una mica de místics i una mica de doctors.

Un altre aspecte important i que encara no hem subratllat a bastament són els escrits dels místics. En el moment que l'adjectiu mística esdevé substantiu, aleshores passa a designar un llenguatge escrit

(esdevingut en el segle XVII). Llavors, des d'aquest moment, la mística estarà constituïda fonamentalment pel cos dels escrits en els quals els místics han formulat les seves experiències. La paraula crea un camp significatiu, obre l'univers del discurs, ofereix una perspectiva singular de la realitat. El llenguatge fa possible l'experiència, ja que sense paraules no hi ha pròpiament experiència, atès que remet al llenguatge, atès que no existeix experiència sense llenguatge. Raïssa Maritain manifesta a *Situation de la Poésie* que el poeta ve després de l'experiència mística; el poeta passa del visible a l'invisible, de les imatges de la realitat a la realitat sense imatges, que després retorna amb paraules, sons, colors...

En el llenguatge dels místics mai no apareixen paraules fantasmes, paraules plenes d'arrugues, paraules gastades o usades; les paraules que ells estimen i fan servir són paraules que parlen, paraules originals, paraules que vénen als llavis com si fossin per a ells les del primer matí.

El místic es mou entre el silenci i la resposta de la paraula. El seu parlar no és mai un parlar per parlar. El místic camina cap al silenci amb què l'experiència personal de les coses sempre obliga a una permanent recreació del llenguatge.

Si el llenguatge és abstracció del món sensible, aleshores el llenguatge pot ser un obstacle per conèixer la veritat, i tot i que la paraula faci referència a la veritat, no és la veritat. El llenguatge corre el risc de reduir la consciència i posar límits a la comprensió. Fins i tot el llenguatge simbòlic és menys que la realitat que representa.

Amb tot, el llenguatge no buida, ni molt menys, l'experiència d'allò viscut, però li lleva part de la seva força interior.

Això passa per exemple amb l'emoció. Generalment l'experiència mística suposa un alt grau d'emotivitat; per això, l'estat místic es troba més enllà de les paraules escrites i és altament emocional. Aquí les categories conceptuals resten diluïdes o fusionades per la força de l'experiència mística (resta dissolt el pensament enfront al sentiment i la raó enfront a l'emoció,

i s'edevé una mena de fusió entre l'intel·lecte i la intuïció).

Però a desgrat de les múltiples limitacions que comporta el llenguatge escrit o parlat, quan s'examina el llenguatge místic no hauríem d'oblidar el seu punt de partença: l'experiència de fe viscuda que, a grans trets, es pot qualificar com una experiència intensa d'unió amb Déu.

No existeix una experiència pura que és anterior a tot llenguatge, ja que sense la presència d'algun tipus de llenguatge l'experiència no és experiència humana, es perdria en el regne prehumà del no conscient, perquè l'experiència mística –com tota experiència humana– exigeix, per existir com a tal, eixir de la consciència.

La representació sensorial és una altra de les rèmores del camí místic. Els sentits no estan al cent per cent en tot moment, puix que estan sotmesos a una mena de letargia, de somnolència permanent, que fa més difícil una més gran percepció de les coses. La mateixa cultura, sobretot quan aquesta determina socialment, pot enlluernar els sentits i construir un mur de representació sensorial en la recerca d'un ver coneixement que, generalment, roman en el nostre inconscient.

E
S
T
U
D
I
S

Fins i tot la mateixa biologia contribueix a l'estat de reprensió sensorial. L'exemple més clar és el de la vista. L'ull és molt més que el procés de deixar passar la llum per la retina que tramet al cervell per tal d'interpretar-la. El procés de la vista és un procés actiu en el qual alguns senyals i percepcions són bloquejats deliberadament o filtrats pel nervi òptic i el sistema d'activació reticular de manera que altres poden ser atesos pel cervell. Si un ésser humà permet que tots els senyals que bombardegen els seus sentits arribessin a la seva consciència, seria incapaç de fixar la seva consciència en les tasques ordinàries importants per a poder viure. Potser ha estat necessària aquesta mena de reprensió per l'evolució de la mateixa vida. Però, és més fàcil pensar que encara no estem preparats per assolir aquest nivell de consciència superior capaç d'entrar plenament en el món de les capacitats sensorials sense, per una part, exagerar-les, o per altra, inhibir-les.

Evidentment poden existir moltes portes per entrar en una mateixa habitació. Algunes han estat descobertes, altres han estat desenvolupades; no gensmenys resta molt camí per arribar a una veritable il·luminació de la consciència que,

sens dubte, mai no es podrà assolir del tot, però sí descobrir-la. Ja sigui experiència mística, ja sigui il·luminació o estat més elevat de la consciència, amb les seves possibles singularitats, són termes que s'encaminen vers una nova percepció del misteri de la realitat personal i còsmica.

Aquí ja no importa el nom, sinó el fet que quan s'ha entrat en contacte amb quelcom superior, ja no es torna a ser el mateix d'abans, baldament es continuï tallant llenya i portant aigua, segons una dita de la tradició zen.

El teòleg Karl Rahner recorda que l'experiència de Déu es pot assolir a través de dos camins: la via anomenada *eminentiae* (aquelles experiències que es poden clarificar com a positives, plenes de llum i grandesa) i la via *negationes* (experiències que posen en relleu el buit, la foscor, allò amagat). En un primer cop d'ull poden semblar etapes diferents i successives d'un mateix camí encara que només siguin dos aspectes de la mateixa experiència. Amb aquesta descripció de les dues vies, Rahner s'apropa a les dues vies teològiques

que Dionís l'Areopagita havia descrit en el seu tractat sobre *Teologia mística*: la via catafàtica i la via apofàtica, amb la diferència que aquesta última és la via perfecta, la que condueix a la ignorància total. Mentre la primera treballa amb idees i conceptes, la segona és pura vacuïtat intel·lectual.

Potser allò que es defineix com a mística tingui molt a veure amb l'absència de discurs conceptual, amb la inefabilitat de l'única experiència.

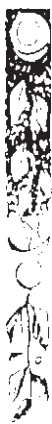
Ningú mai ha vist Déu, la seva estança és aquella inaccessible llum i a la vegada aquella foscor impenetrable, són alguns dels termes emprats en la teologia apofàtica fins al punt que condicionarà tota la literatura espiritual posterior.

Abans que Dionís desenvolupés la seva teologia negativa, els Pares Capadocis varen donar els primers passos en aquest camí. Concretament Gregori de Nissa amb la seva *Vida de Moisès* descriu l'experiència de Déu dins una profundització de la consciència de la foscor. De la bardissa ardent a la pujada al Sinaí, i de l'experiència de l'esquerda de la roca, l'itinerari de Moisès passa de la llum al núvol i a

la pregona foscor, car quan més a prop hom està de Déu més conscient és de la seva incognoscibilitat.

Amb Dionís la mística dóna un capgirament total; damunt les seves idees principals reposa l'essencial de la mística cristiana tant a l'Orient com a l'Occident, introduint, però, dins la teologia el neoplatonisme de Plotí. D'ell hem heretat l'estructuració en tres fases, del camí d'ascens vers Déu: via purgativa, via il·luminativa, i via unificativa. Dionís entén el concepte teologia com a saviesa, la més gran de les savieses; en canvi, la paraula mística comprèn el misteri d'allò ocult, amagat, secret, inefable, que mai no pot expressar-se en conceptes i imatges clares i definides.

Dionís, sense negar la teologia catafàtica o positiva, creu que la teologia negativa és la més adient per a parlar de Déu, en el sentit que la primera és una via imperfecta en el coneixement de Déu; en canvi, la segona ve considerada com l'única que convé respecte a Déu, incognoscible per naturalesa. Si Déu és inabastable, aleshores sempre es trobarà més enllà de tot el que existeix. Per tant, per apropar-se a ell s'ha de negar tot el que és (allò que és inferior). Efectivament, negació rere negació, des del grau més inferiors fins als graus superiors,

es refusa progressivament tot allò que pot ser conegut, fins al punt d'apropar-se al desconegut en les tenebres de la ignorància absoluta, i així arribar al núvol del no-saber. Aquesta via d'ascensió Dionís la compara amb l'experiència de Moisès mentre puja a la muntanya del Sinaí a l'encontre del Senyor. Un encontre que és tenebra de desconeixement. Resta clar que per a Dionís, la via apofàtica té per objecte el Déu absolutament incògnit. Ara bé, si hom s'ha d'alliberar de tot allò que és i de tot allò que no és, del subjecte com de l'objecte, aleshores Déu ja no ve representat com objecte de contemplació, perquè ja no es tracta de coneixement sinó d'unió. D'aquí que la teologia negativa sigui un camí cap a la unió mística amb Déu.

Segons l'apreciat i estimat professor Evangelista Vilanova la característica essencial de l'experiència mística de Dionís és la indivisió de l'ànima i les seves facultats, la unificació perfecta per sobre de l'espai i del temps. El coneixement de Déu que dóna l'experiència mística s'ha de situar més enllà de tot coneixement humà i de les condicions espaciotemporals que el divideixen. L'experiència mística arrabassa –d'una manera provisional- la intel·ligència i la situa

fora de les seves condicions ordinàries de concebre i pensar, accedint així a l'estat teopàtic. Aquesta teologia mística de Dionís té com a punt de partença una metodologia negativa, la qual demana al místic que deixi de pensar, que deixi de raonar, que deixi de sentir, i així penetrar en la foscor extàtica que transcendeix l'ésser. Déu no pot ser abastat, per això cal entrar en el núvol de l'oblit i així trobar-se en el misteri silencios de Déu. Precisament aquest coneixement misteriós de Déu constitueix l'àpex de l'experiència religiosa. Així mateix ho palesa a Timoteu, a qui va dedicat l'opuscle ja mencionat : « Tu, estimat Timoteu, exercita't sense cessar en les contemplacions místiques, abandona les sensacions, renuncia a les accions intel·lectuals, refusa tot allò que pertany al sensible i a l'intel·ligible, despulla't totalment del no ser i del ser i enlaira't així, tant com puguis, fins assolir la ignorància amb aquell que està més enllà de tota essència i saber. Perquè sortint de tu mateix, de manera irresistible i perfecta, és com t'enlairaràs en pur èxtasi fins a la llum tenebrosa de la divina essència, havent abandonat tot i havent-te despullat de tot. » Dionís assenyala el buit i la foscor. L'únic que importa és la unió, la

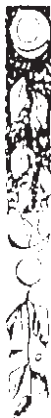
il·luminació. Aquí ja no calen paraules o conceptes, tan sols silenci, car l'experiència de Déu és sense parió, incomparable i inexpressable; tota ella és inefable i misteriosa. El místic, a través de la seva vacuitat, experimenta i sent Déu com a « llum tenebrosa », perquè aquest no-res, aquest buit és, al capdavant, ple de Déu. La llum de Déu cega el místic, talment com va cegar a Pau en el camí de Damasc. És aquesta foscor de la llum de Déu que purifica l'interior de tot desordre, de tot afecte, de tot concepte i raonament, àdhuc de la mateixa imatge de Déu... i així d'assolir la « divina essència. »

L'experiència de Déu dins la teologia negativa és l'experiència d'un Déu ocult on cap possibilitat de comunicació humana no li és realment suficient. Els termes emprats són negatius i passius. Les nits, per exemple, vénen considerades com el despullament passiu, que el místic ha de passar necessàriament per després sortir purificat en la fe il·luminada. És això, però no tan sols això. Altres prefereixen parlar de l'hivern – l'escola flamenca-. L'hivern és llarg, és gris i més trist que la nit, i tot sembla que estigui mort fins que despunta novament la primavera per descobrir, amb complaença, que

l'hivern preparada una nova albada; l'hivern representa el temps del creixement ferm vers l'interior. Però reprement el fil de l'experiència de la nit, no és la nit que purifica, sinó la llum; l'ésser s'adona de la seva foscor en contrast amb la llum.

El coneixement de Déu és sempre un no-saber per la intel·ligència que vol posseir, puix que és do d'una fe il·luminada. Els místics allò que proclamen és la gratuïtat del do de la contemplació.

Ja sigui hivern, nit o núvol fosc, totes aquestes expressions subratllen la llunyania de l'experiència mística de l'experiència de la vida normal, psicològicament governada pel subjecte. Als místics renans els agradava parlar de « pobres d'esperit » en el sentit que posaven en relleu el caràcter expropiatori que hauria de tenir l'activitat humana, i conseqüentment la seva purificació passiva. Ara bé, la concepció de « pobresa espiritual » pot englobar molts malentesos en el sentit que ens inclina cap un vocabulari massa moral, a descriure una teologia moral que pot ser qualificada com a « mística d'aniquilament » que sovint és

E
S
T
U
D
I
S

curulla de grans excessos. De tota manera el sentit d'esdevenir « pobres d'esperit » no deixa de tenir punts positius. Simplement caldrà posar les coses –cadascuna d'elles- en el seu lloc i context.

L'origen i el terme de tota visió cristiana de la mística i de tota espiritualitat en general cal anar a buscar-la en l'experiència i la persona de Jesús.

En aquest sentit José Ignacio González Faus parla de la mística de Jesús com una mística « d'ulls oberts i de misericòrdia » enfront a una mística « d'ulls tancats i de pur èxtasi », fent ús de la terminologia emprada pel teòleg Joan Baptista Metz. Una mística, per tant, que rau en l'anunci joiós de l'alliberament dels afligits i dels més desemparats, de misericòrdia vull i no pas ofrenes de víctimes (sacrificis), radicalitzant l'amor pels germans fins al punt d'esdevenir el contingut de les nostres mateixes actituds; car Déu és amor, i si no estem en aquest amor, no estem en Déu. Però no ens equivoquem respecte a aquest amor, atès que molta gent pensa que per raó d'aquest amor es pot arreglar tot i fer tornar les coses més fàcils; pot certament fer grans coses, però

això no vol dir que faci les coses més fàcils. Se'ns demana, doncs, haver l'aire, l'estil, el pneuma de Jesús. I el pneuma és sempre un retorn a l'evangeli i, segons temps i èpoques, una nova sensibilitat vers allò que es va desvetllant.

El que realment ens ha transmès Jesús és la seva profunda experiència de l'amor de Déu, un amor que el fa exultar de goig, que el commou en allò que té d'admirable i sorprenent: Déu manifesta la seva misericòrdia que es comunica als senzills i s'amaga als savis i entesos (cf. Lc 10, 21).

El Déu de l'experiència de Jesús és el Déu anunciat en les benaurances, és el Déu del banquet del Regne, és el Déu de les bodes de Canà, és el Déu que escolta la pregària del públicà, és el Déu de les paràboles de la misericòrdia, és el Déu que davalla a Jericó amb el bon samarità, és el Déu que fa sortir el sol damunt justos i injustos, és el Déu gratuït dels treballadors de la vinya; és el Déu que acull tantes vegades, sense mai cansar-se, és el Déu que perdona constantment, sense perdre mai l'esperança d'una

veritable transformació, és el Déu que exigeix la reconciliació, que pidola misericòrdia i justícia arreu.

La nostra experiència de Déu vindrà donada a través de la relació amb Jesús; una relació que s'inicia amb una presència i que porta a la unió i a la identificació amb ella.

És l'experiència dels deixebles d'Emmaús, és l'experiència de Zaqueu, del centurió de Carfanaüm, de Nicodem, de la samaritana, de la dona que patia pèrdues de sang, de Llätzer, de Marta i Maria, del leprós agraït, i així podríem omplir una llista força llarga, amb la finalitat d'esmentar tan sols –com si fos tan senzill– que l'encontre amb Jesús quan és sincer i autèntic, produeix un veritable canvi personal en aquell que l'acull. Jesús té la particularitat de saber trencar la closca glaçada del cor humà, perquè llença el seu dard al bell mig de les seves hipocresies, dels seus autoenganys, de les seves falsedats i mentides. En mans de Jesús tot sembla senzill i planer, com el mateix respirar, una deu que nodreix tots els qui s'apropen.

L'experiència mística de Jesús és aquella nuesa personal, el buit de si

mateix, una mena de despreniment del jo (*kenosis*), el mirar profund i transparent, la recerca de la veritat, la pròpia i la dels altres, la complaença i la intimitat amb Déu capaç d'anomenar-lo: « Abbà, Pare! »

Endemés, Jesús amb la seva actitud enmig de les circumstàncies de la vida, fa veure que l'experiència mística no està barallada amb el món, no és un menyspreu o negació de les realitats que ens envolten, el món i les persones que el configuren, sinó la seva plena afirmació com a plenitud de l'existència (el *pleroma*).

Perquè, com molt bé diu Willigis Jäger, el perill de la mística és el fugir del món i de les realitats que l'envolten, àdhuc fugir del propi cos. L'estat d'absència del jo és una temptació que no tothom és capaç de resistir. Potser per això cal estar atent vers certes pseudomístiques que neguen i menyspreen el món, ja que la plenitud es troba ara i aquí, però amagada.

Les poques pregàries de Jesús que emanen dels evangelis són

E
S
T
U
D
I
S

també experiències de vida, car la pregària és vida i no una pràctica; una vida que ens acompanya fins a la pèrdua de tot sentit. Jesús sap de la presència de Déu en la seva absència que revela un apropament molt íntim. Té experiència d'això, sens dubte. És la soledat de l'hort del Getsemaní. Amb el front fins a terra, Jesús es bat per tal de lliurar la seva voluntat a les mans del Pare. Una suor freda davalla pel seu rostre en la difícil lluita d'acceptar el camí més enrevessat. Por. Tristor. Angoixa.

Soledat. Incomprensió. Abandó. Nit. Absència. Temptació. Debilitat. Però a la fi confiança, esperança, acceptació de l'incomprensible, amb tendresa i sense amargor: « Pare meu, si és possible, que aquesta copa s'allunyi de mi. Però que no es faci com jo vull, sinó com tu vols » (cf. *Mt 26, 39* i par.). Entrem així en el misteriós Divendres Sant on la vida resta crucificada, on ja no es demana, ni es lloa, sinó que s'és davant Déu malgrat Déu: la contemplació abandonada. Aleshores sorgeix aquell crit *de profundis*: « Elí, Elí ¿lemà sabactani?

Déu meu, Déu meu, per què m'has abandonat » (*Mt 27, 46* i par.). L'experiència del Getsemaní es converteix ara en fe despullada de la creu. És la vivència del sentir-te

abandonat per allò que més estimaves, de **v i u r e** l'absurditat d'una vida que ja no té cap **v à l u a**, presonera en les mans d'uns altres. És dur viure una fe despullada on tot emmudeix, on ja no hi

haurà més estels, ni llum, ni una mà que et reconforta i t'acompanya en la desesperació de la mort. Una altra vegada sol, abandonat, potser en el moment més important de la vida quan l'ésser humà tanca els ulls a una realitat viscuda amb l'esperança de tornar-los a obrir a una realitat més plena. No sabem ben bé què pot significar el *lemà sabactani*, podem intuir el seu rumb, tanmateix ens sobrepassa. Però, paradoxes de la vida, del silenci que esdevé mort sorgeix un altre silenci que esdevé vida. L'amor de Déu va fer possible que Jesús no continués mort

després de la creu, sinó que va retornar l'esperança amb aquell venturós matí de pasqua. L'esperança cristiana és l'esperança de la resurrecció. Els místics també parlen de resurrecció com una de les experiències més importants del camí vers Déu. Vida nova després de les tenebres de la nit; esperança després de la desesperació; confiança després de la incertesa; calma després de la tempesta; pau després de la batalla; matí de pasqua després del divendres sant. Aleshores, què? Silenci seria la paraula més apropiada com a

resposta a l'experiència mística; però un silenci que parla. Dins el silenci, hi ha vida. I l'Esperit recull els gemecs inenarrables, com si fossin fragments de vida, i els converteix en pregària.

Potser seria bo ara, abans de finalitzar aquestes pàgines, oferir una certa classificació cronològica dels místics cristians, encara que la noció de mística no ha estat uniforme al llarg dels segles; no obstant, cal seguir un criteri general, com el que resumeix la mística com una experiència i consciència pregonada de la unió de l'ésser humà amb Déu*.

*A primer cop d'ull, amb el perill de simplificar massa, podríem destacar els següents blocs: - punt de partença el Nou Testament (concretament el corpus joànic (evangeli i cartes) i les cartes de sant Pau; -la Patrística (Climent d'Alexandria, Orígenes, Gregori de Nissa, Gregori Nazianz); algunes figures del monacat oriental i occidental (Evagri Pòntic, Diàdoc de Fòtice, Agustí, Cassià, Gregori el Gran, entre altres); -època bizantina (Màxim el Confessor, Joan Clímac, Simeó el Nou Teòleg, Gregori Palamàs); -menció especial mereix Joan Escot Eriúgena, que és un pont entre la patrística llatina i la grega; -la vida monàstica: els benedictins i el cister (Pere el Venerable, Anselm, Rupert de Deutz, Bernat de Claravall, Guillen de Saint-Thierry); - les escoles (escola de Sant Víctor, escola de Chartres). A partir del segle XIII sorgeix una gran varietat de pràctiques i teories místiques: -escola franciscana (Francesc d'Assís, Bonaventura de Bagnoregio, Tomàs de Pàvia, Roger de Provença, Ramon Llull, Angela de Foligno); -escola dominicana (Albert el Gran, Tomàs d'Aquino); -sorgeix la mística anomenada *Minnesmystik* (mística amorosa) i la *Brautmystik* (mística nupcial) promoguda per dones d'ambients monàstics i dels cercles més heterodoxes, com les beguines del Lliure Esperit (Hadewijch d'Ambers, Gertrudis d'Helfa, Agnès Blannbekin, Margarida Porète, Clara de Montefalco, Hidegarda de Bringen, Isabel de Schönaau, Dorotea de Montau, Matilde de Magdeburgo); -la mística renanoflamenca anomenada *Wesensmystik* (mística de l'essència) o *Seinsmystik* (mística del ser) (amb el Mestre Eckhart com a principal exponent, Joan Tauler, Jan van Ruysbroec, Enric Suso, Enric Herp, Groote); -els místics anglesos, que generalment no provenen d'ordes mendicants ni d'ambients monàstics, i el *Nívol del no-saber* (Richard Rolle de Hampole, Walter Hilton, Juliana de Norwich i l'anònim del *Nívol del no-saber*); -nou ressorgiment místic a l'Espanya del segle XVI (a més dels ja coneguts Teresa de Jesús i Joan de la Creu, cal esmentar a Juan de Avila i el seu deixeble, el dominic fray Lluís de Granada, i subratllar algunes de les figures de les escoles franciscana i ignasiana: Francisco de Osuna, Bernardino Laredo, fray Alonso de Madrid, Pedro de Alcántara, fray Diego de Estella, fray Juan de los Angeles, Ignasi de Loiola, Francesc Xavier, Pere Fabro, Francesc Borja); -si el segle XVI va ser el gran moment de la mística a Espanya, el segle XVII ho va ser per a França (iniciat per Francesc de Sales, Pierre de Bérulle, Vicenç de Paül, Joan Eudes, -entremig l'*affaire* entre els jesuïtes i Port-Royal-, Madame Guyon i tot el problema del quietisme (amb Miguel de Molinos com a màxim exponent), que tingué com a

E
S
T
U
D
I
S

La referència de l'experiència mística d'aquests personatges, a més dels suposats escrits, serà la vida viscuda. No n'hi ha prou amb agafar paper i tinta per transcriure les nostres experiències profundes de Déu —o la dels altres—, cal que aquestes es vegin plasmades en la realitat de la vida. Al místic també se'l coneix per les seves accions i actituds. Ja s'ha dit en altres llocs que el veritable encontre amb Déu produeix un canvi pregon i inefable en aquell que és tocat per aquest do. Quelcom canvia en la nostra vida quan som tocats per l'escalfor de Déu.

Potser rere això hi hagi la dialèctica entre la mística teòrica i la mística pràctica; però tant una com l'altra tenen el mateix punt d'arribada, en el sentit que volen descriure el mateix: l'experiència de Déu. Moltes vegades parlem de Déu teòricament d'allò que hauria de ser pràcticament. Sovint parlem de l'experiència que altres han tingut de Déu perquè la nostra experiència de Déu, dissortadament, és molt minsa. Cal posar més sol·licitud envers el

nostre interior, allà hi trobarem la veritable dimensió mística de la nostra vida. Els altres ens poden acompanyar, guiar, apropar, però hem de ser nosaltres, en definitiva, els qui hem de donar el pas decisiu vers els braços de l'Altre.

Jesús és el gran pràctic de la mística de la vida.

Aquesta dimensió de Jesús ha de servir per entendre que la mística no és un hermetisme, com si fos quelcom tancat i barrat, sinó més aviat vol expressar una intimitat molt particular amb Déu, que en certa manera ens impedeix parlar-ne, ja que depassa tot coneixement conceptual. Però pot ser perceptible a través de la brillantor dels ulls, de l'expressió serena del rostre, del tracte que reben els altres, de l'Amor —sempre en majúscula— donat. Al capdavant, el místic és aquell que retorna a l'origen de tot, al paradís, on hom pot recuperar la mirada de Déu, aquella que contínuament es fixa en la bondat de totes les coses creades.

principals protagonistes a François de Salgnac de la Mothe Fénelon i Jacques-Bénigne Bossuet (més conegut com l'oposició entre Fénelon-Bossuet). Arrel d'aquest debat la mística rep un fort cop que l'enfonsa a un cert oblit o decadència. Però, de místics, sempre n'hi ha hagut. Recordem alguns del segle XX: Tomàs Merton, Charles de Foucauld, Pierre Teilhard de Chardin, Edith Stein, Dietrich Bonhoeffer, Clive Staples Lewis, John Henry Newman, Abraham Joshua Heschel, Dag Hammarskjöld, etc.